

УДК 811.161.2'367.332.8

РОЗПОДІЛ ДІЄСЛІВНИХ НЕВЛАСНЕ-ЗВ'ЯЗОК МІЖ МОРФОЛОГІЧНИМИ РІЗНОВИДАМИ ІМЕННОГО СКЛАДЕНОГО ПРИСУДКА

У статті диференційовано дієслівні невласне-зв'язки залежно від морфологічної експлікації основної частини іменного складеного присудка, визначено склад невласне-зв'язок, здатних уживатися в трьох (іменниковому, прикметниковому та числівниковому), двох (іменниковому і прикметниковому) та якомусь одному (або іменниковому, або прикметниковому, або числівниковому) його морфологічних різновидах. Простежено лексико-семантичну зумовленість використання дієслівних невласне-зв'язок у межах кожного морфологічного різновиду іменного складеного присудка, з'ясовано особливості граматичного оформлення та семантичної модифікації ними призв'язкової частини, обґрунтовано статус та значеннєву унікальність тих дієслівних зв'язкових компонентів, що поєднуються з основною числівниковою частиною такого складеного присудка, відзначено нові тенденції у використанні дієслівних невласне-зв'язок.

Ключові слова: дієслівні невласне-зв'язки, іменний складений присудок, основна частина складеного присудка, морфологічний різновид іменного складеного присудка, семантична модифікація.

Постановка наукової проблеми. У сучасному українському теоретичному мовознавстві функціональне призначення зв'язок як службових слів-морфем «полягає в переведенні іменників, прикметників, числівників та прислівників у дієслівну позицію – позицію присудка двоскладного речення або позицію співвідносного з присудком головного члена односкладного речення» [2, с. 39]. Проте виконані дослідження засвідчують, що дієслівні зв'язки мають неоднакові можливості в транспонуванні одиниць різних частиномовних класів у формально-синтаксичні позиції дієслова, що послугувало підставою розмежувати синтаксичні валентності таких зв'язок в іменному складеному присудку [1; 3; 4; 5; 6]. У зв'язку з цим актуальною є проблема диференційованого використання дієслівних невласне-зв'язок залежно від частиномовної експлікації основної частини такого присудка. **Мета** пропонованого дослідження – установити розподіл дієслівних невласне-зв'язок між морфологічними різновидами іменного складеного присудка та складеного головного члена односкладного речення в сучасній українській літературній мові.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Порівняно небагато дієслівних невласне-зв'язок так само, як і власне-зв'язка *бути*, транспонують у дієслівні позиції одиниці трьох частиномовних класів, тобто іменники (займенникові іменники), прикметники (займенникові прикметники) та числівники. Це означає, що вони поєднуються з призв'язковою іменниковою, прикметниковою та числівниковою частинами іменного складеного присудка, що дає підстави кваліфікувати їх як універсальні, найширше вживані дієслівні невласне-зв'язки. Таку здатність мають дієслівні видові пари *ставати / стати, лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, виявлятися / виявитися, бувати*, проте найуживанішим із-поміж цих видових пар є корелят доконаного виду *стати*.

Кілька дієслівних невласне-зв'язок транспонує в синтаксичну сферу дієслова одиниці двох частиномовних класів – іменників (займенникових іменників) та прикметників (займенникових прикметників). Це – *робитися / зробитися, здаватися / здатися, видаватися / видатися, уявлятися, рости, зростати* та ін. Решта дієслівних невласне-зв'язок закріплена за одним частиномовним різновидом основної частини іменного складеного присудка – або іменниковим, або прикметниковим, або числівниковим, на підставі чого їх варто зарахувати до вузькоспеціалізованих невласне-зв'язок української мови.

Дієслівні невласне-зв'язки найактивніше граматично оформляють іменникову частину складеного присудка, що засвідчує великий транспозиційний потенціал іменників в українській мові. Проте в межах іменникової реалізації складеного присудка вибір невласне-зв'язки значною мірою залежить від лексичного значення призв'язкового іменника. Це зумовлено потребою

налагодити сумісність між «залишком» лексичного значення дієслова-зв'язки і лексичним значенням іменника у призв'язковій позиції, інакше дієслівний зв'язковий компонент і основна іменникова частина складеного присудка не будуть становити функціонально-семантичної єдності.

Для дієслівних невластне-зв'язок, як уже йшлося, типовим є значення набуття стану, переходу з одного стану до іншого, яке конкретизують як «ставати/стати кимсь», «уподібнюватися / уподібнитися до когось, чогось». Воно властиве дієслівним видовим парам *ставати / стати, робитися / зробитися*, передусім їхнім корелятам доконаного виду. Логічно, що вони можуть поєднатися із призв'язковими іменниками – назвами осіб за різними ознаками, що потенційно опиняються в цьому стані, рідше – назвами істот, до яких уподібнюється суб'єкт стану. Серед назв осіб найуживанішими є назви людей за професією, видом діяльності, соціальним чи родинним становищем тощо, пор.: *Башикирцева стала першою українською художницею, роботи якої придбав Лувр* (Україна молода, 22.05.2009); *...через рік переїхав до Києва, де став артистом естради Київської філармонії* (Україна молода, 7.08.2009); *Великомучениця Тетяна, досягнувши повноліття, стала дияконесою в римському храмі* (Поділля, 23.01.2007); *...співголовами "Турботи про літніх людей" стали чуйні, доброзичливі люди* (Вінниччина, 23.04.2008); *Схаменітесь, українці! Станьмо Українцями!* (Літературна Україна, 17.01.2008); *Її вуйцьо, коли п'янів, робився натуральним пупсиком* (Л. Дереш); *Навіть чужинці робляться українцями під впливом неймовірної виховної сили нашої пісні* (Літературна Україна, 7.02.2008).

Проте в позицію призв'язкової частини може потрапити іменник й іншого значення, що засвідчує широкі транспозиційні можливості невластне-зв'язки *ставати/стати* в межах простого ускладненого речення, пор.: *Епіцентром свята стала центральна площа Чернівців...* (Літературна Україна, 18.06.2009); *Старокиївська гора... стала резиденцією княжої адміністрації...* (О. Браславець); *Поза сумнівом, ця праця... стане ще однією підвалиною для відновлення історичної правди і справедливості* (День, 9.11.2007); *Через вісім років цей «струмок фахівців» на подібні робочі місця став би справжньою повинню* (Українська газета, 20 – 26.07.2005).

Суть другої значеннєвої диференціації складеного присудка за допомогою дієслівних невластне-зв'язок полягає в констатації збереження попереднього стану, подальшого перебування в стані «бути кимсь», «уподібнюватися до когось, чогось». Типовими виразниками цього значення є невластне-зв'язки *лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, зоставатися / зостатися*. Лексико-семантичне наповнення їхніх призв'язкових іменників залишається незмінним, адже йдеться про подальше перебування в стані тих самих осіб (істот), пор.: *...місіс Федерлайн залишається однією з найпопулярніших жінок шоу-бізнесу* (Україна молода, 13.01.2006); *Я залишуся рухівцем, який носить у серці ідеї Чорновола* (Україна молода, 11.09.2009); *Багато хворих дітей на все життя зосталися інвалідами* (Сільські вісті, 1.04.2005).

Дієслівна невластне-зв'язка *виявлятися / виявитися*, модифікуючи значення іменного складеного присудка, фіксує виявлення стану, який конкретизують здебільшого як уподібнення до когось-або чого-небудь, а *вважатися* – з'ясовує, як прийнято кваліфікувати такий стан істоти. Ці значення невластне-зв'язок спричиняють обмеження семантики призв'язкових іменників складеного присудка переважно назвами істот, пор.: *...восьмирічна Елла виявилася єдиною дитиною, яка зуміла впевнено скласти фоторобот злочинця...* (Україна молода, 22.09.2009); *...він, справді, вважається волиняком...* (Голос України, 1.04.2006); *Наші діти на всесвітніх олімпіадах вважаються сильними конкурентами* (Україна молода, 12.09.2009).

Установлені кореляції між значеннями дієслівних невластне-зв'язок *лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, зоставатися / зостатися, виявлятися / виявитися, вважатися* і призв'язкових іменників складеного присудка відбивають їхні типові поєднання і зовсім не означають, що в українській мові не може бути інших між ними значеннєвих зв'язків. Вони потенційно можливі, але це вже нетипові поєднання в семантично неелементарних реченнях, пор.: *Складною і спірною проблемою лінгвістики була і залишається кваліфікація так званих службових слів* (І. Вихованець); *...і нам усім належить багато чого зробити, щоб вона [Україна] залишалася незалежною державою* (Українське слово, 2 – 15.01.2001); *...цей злочин назавжди б залишився в історії вічним тавром прокляття* (День, 9.11.2007); *«Чемпіоном» виявилася олія, що «взяла» планку в 3%* (Голос України, 8.11.2007); *...будь-які зміни в контексті зближення*

відносин України із США чи НАТО вважатимуться спробою «підібратися до російських кордонів» (Урядовий кур'єр, 1.08.2009)

Значення позірності перебування в стані когось або чогось з виразним відтінком уподібнення властиве дієслівним невластне-зв'язкам *здаватися / здатися, видаватися / видатися, уявлятися*. Коло їхніх потенційних призив'язкових іменників обмежене назвами осіб за різними ознаками і розширюється за рахунок назв істот, до яких може уподібнитися суб'єкт стану, та назв абстрактних понять, пор.: *Він здавався велетнем; ...те, що сталося перед від'їздом, здавалося лише сном* (О. Жовна); *Актор видався дотепником; Гість уявлявся досвідченим мандрівником; Цей дивний, величний, неосяжний світ... уявляється нам як книга...* (М. Жулинський).

Лише з іменниковою частиною складеного присудка реалізують свої семантико-граматичні функції невластне-зв'язки *доводитися, приходитися* (розм.), *називатися, зватися, іменуватися, величатися* та ін. Зовсім вузьке семантичне наповнення мають призив'язкові іменники, модифіковані дієслівними невластне-зв'язками *доводитися, приходитися* (розм.), що вказують на перебування в стані за родинними зв'язками. Вони обмежені назвами спорідненості та свояцтва, пор.: *Дехто навіть думав, що Богучари доводяться Андрієві далекими родичами* (В. Кучер); *Іван приходиться їй дівером*.

Специфічною є модифікація іменного складеного присудка за допомогою дієслівних невластне-зв'язок *називатися, зватися, іменуватися, величатися* та ін. Суть її полягає у визначенні власної або загальної назви, що відповідає об'єктові називання. Тут переважають особові імена людей, рідше бувають їхні прізвища чи ще якісь індивідуальні власні назви, що реалізують семантичну функцію ідентифікатива. напр.: – *Мій дід теж Матвієм звався* (М. Стельмах); *Такі бібліотеки називаються медіатеками* (сховищами інформації) (Сільські вісті, 6.07.2006); *...київське «Динамо» зветься «національним символом» України* (Високий замок, 4.10.2007).

Для дієслівних невластне-зв'язок характерна координація їхньої форми із формою призив'язкового іменника, суть якої полягає в тому, що граматична форма невластне-зв'язок поєднується з формою орудного відмінка таких іменників. Виняток становлять деякі дієслівні невластне-зв'язки зі значенням називання, які можуть уживатися також і з формою називного відмінка [1, с. 17], пор.: *Дівчинка зветься Христинкою* і *Дівчинка зветься Христинка*.

Прикметниковий різновид іменного складеного присудка за кількістю дієслівних невластне-зв'язок, які граматично оформляють та семантично модифікують призив'язковий якісний прикметник або оякіснений дієприкметник, дещо поступається перед іменниковим різновидом цього присудка, тому що в синтаксичній вербалізації прикметників не беруть участі невластне-зв'язки зі значенням називання та перебування в певних родинних стосунках. Однак функціональна активність інших значенневих різновидів невластне-зв'язок тут вища порівняно з їхнім використанням у синтаксичній вербалізації іменників. Це стосується насамперед невластне-зв'язки *ставати / стати*, що вказує на набуття суб'єктом якісної ознаки, визначеної предикативним прикметником, на його перехід до нового якісного стану. Із-поміж цих двох видових корелятивів активнішим є *стати*, що вживається в родових і множинній формі минулого часу та умовного способу і особово-числових формах майбутнього часу та наказового способу, пор.: *Проте ім'я Іван не стало зниженим, грубим...* (А. Коваль); *То, може, він стане незабаром нашим...* (Голос України, 1.04.2006); *Вмикайте і ставайте в сто разів багатшими!* (Із реклами).

Так само активнішою в синтаксичній вербалізації прикметників є участь невластне-зв'язки *робитися / зробитися*, що надає предикативному прикметникові того самого лексичного значення, що й *ставати / стати*, але в стилістично обмеженішому контексті, переважно в розмовному та художньому стилях, пор.: *...а ти собі сидів би вдома і потроху грамотним робився...* (Остап Вишня); *...їх говірка зробилася повільною, ламаною, лексично бідною, засміченою неправильними зворотами і спотвореною акцентом* (Ю. Іздрік); *Дні минають – і лік їм загубиш, бо зробилися ночі малі* (О. Пахльовська).

На тлі дієслівних невластне-зв'язок іменникового різновиду складеного присудка вищою функціональною активністю відзначаються також дієслівні невластне-зв'язки *здаватися / здатися, видаватися / видатися, уявлятися*, що вказують на позірність набуття якісної ознаки (пор.: *Оболонки здавалися вільними, недосяжними...* (А. Тютюнник);

...перспективним видається дослідження інших вербальних і невербальних засобів вияву етикету... (Д. Гульпа); *Варіант синьо-жовтого двоколюру комусь видався надто довільним...* (Україна молода, 27.08.2009), та *виявлятися / виявитися*, що констатують, фіксують певну якісну ознаку (пор.: *...подвір'я виявилось порожнім, темним...* (Ю. Іздрик); *...деякі риси прози Грицька Григоренка виявились новаторськими* (А. Гуляк); *Сальдо поточного рахунку платіжного балансу виявиться позитивним і становитиме близько 0,5 ВВП* (Україна молода, 10.09.2009).

Дієслівні невласне-зв'язки, що передають збереження якісної ознаки, чи якісного стану (*лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, зоставатися / зостатися*), не мають обмежень у сполучуваності з предикативними прикметниками, пор.: *За найвищим рахунком вона [тема] залишається навсібіч відкритою...* (Ю. Андрухович); *Це футбольне літо залишиться незабутнім* (Молодь України, 20 – 26.07.2006); *А от ситуація із забезпеченням інвалідів автомобілями зостається напруженою* (Вінниччина, 29.03.2005).

Із набору дієслівних невласне-зв'язок, спільних для іменникового та прикметникового різновидів іменного складеного присудка, для числівникового різновиду придатні не всі. Це стосується дієслівних невласне-зв'язок, що передають позірність набуття кількісної ознаки, а саме: *здаватися / здатися, видаватися / видатися, уявлятися*. Решта невласне-зв'язок із цього набору відповідно модифікує семантику числівникового різновиду іменного складеного присудка, але на відміну від іменникового та прикметникового різновидів пов'язує основну числівникову або числівниково-іменникову частину з підметом двоскладного речення в нетиповій для нього формі родового відмінка. На перехід до нового кількісного стану, набуття нової кількісної ознаки суб'єктом вказує переважно дієслівна невласне-зв'язка *ставати / стати*, напр.: *Сучасних дитячих майданчиків у столиці стало десять* (Вечірній Київ, 11.10.2007); *Дітей стало четверо; Незабаром їх стане кількасот*.

На противагу прикметниковому різновиду іменного складеного присудка числівниковий різновид не має обмежень на поєднання з дієслівними невласне-зв'язками, що передають збереження суб'єктом своєї кількісної ознаки (*лишатися / лишитися, залишатися / залишитися, зоставатися / зостатися*) (пор.: *Нас троє лишилося* (Україна молода, 7.08.2009); *Пиона лишилося 2 кг*) або виявляють, фіксують чи констатують кількісну ознаку істоти або предмета (*виявлятися / виявитися, нараховуватися, налічуватися, зібратися, назбиратися, накопичитися, нагромадитися* та ін.) (пор.: *Історичних джерел про мандарини виявилось мало* (А. Топачевський); *Фабричних робітників у Одесі нараховувалося п'ять відсотків* (Україна молода, 3.10.2008); *...таких назбирається близько тисячі* (Україна молода, 5.08.2009); *Питань накопичилося багато* (Україна молода, 1.10.2009).

Числівниковий різновид іменного складеного присудка, як уже зазначалося вище, протиставлений іменниковому та прикметниковому різновидам своїми, відмінними від їхніх невласне-зв'язками, значення яких сумісне з кількісно-предметним значенням, яке виражає предикативна сполука числівника та іменника вимірювальної семантики, ужита в ролі основної частини іменного складеного присудка неелементарного двоскладного речення. Це – широко вживані дієслівні невласне-зв'язки *налічувати, нараховувати, дорівнювати* і обмеженіші в ужитку через свою маркованість невласне-зв'язки *сягати / сягнути* та ін., що визначають кількість кого-, чого-небудь, тобто фіксують певну кількісну ознаку (напр.: *Невдовзі Рух налічував п'ять мільйонів осіб* (Україна молода, 3.07.2009); *Партія сьогодні нараховує близько 67 тисяч членів* (Голос України, 11.09.2009); *У Європі високо цінують працю ювелірів – їхня звичайна зарплата дорівнює \$ 300 – \$ 400* (Главред, 1.02.2009); *У грудні 2008 року вартість золотої сировини в Україні дорівнювала 204 грн. за грам, а в роздрібній мережі ювелірні вироби сягнули 180-250 грн. за грам* (Главред, 1.02.2009); *Стіни Пнівського замку сягають 1,8 метра завтовшки* (Україна молода, 10.09.2009); *Скорочення асортименту імпортованих товарів і продуктів роздрібних мереж сягало 25 – 40 %* (Контракти, 15.07.2009) та дієслова *виповнюватися / виповнитися, сповнюватися / сповнитися, мати, досягти, минати / минути, стукнути, перевалити, зрівнятися, кінчатися / кінчитися*, які по-різному модифікують кількісно-вікову ознаку (пор.: *...найменшому Ігорю тоді чотири роки виповнилося, а найстарший з молодших дванадцять мав* (Голос України, 10.09.2009); *Сьогодні мені сповнилося п'ятдесят літ* (Літературна Україна, 10.09.2009); *Якщо наприкінці минулого тисячоліття їх*

[японців, яким за сто років] було 10 тисяч, то на початку цього тисячоліття 40 тисячам японців уже *перевалило за 100* (Україна молода, 15.09.2009).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, для української мови характерне диференційоване вживання дієслівних невластне-зв'язок з частиномовними різновидами призв'язкової частини іменного складеного присудка. Їх вибір залежить від лексико-семантичного наповнення такої частини. Універсальний характер має порівняно небагато дієслівних невластне-зв'язок. Вони поєднуються з іменниковою, прикметниковою та числівниковою частинами іменного складеного присудка. Переважають дієслівні невластне-зв'язки, здатні сполучатися з іменниковою і прикметниковою призв'язковими частинами. Обмежена кількість дієслівних невластне-зв'язок, закріплених за одним, переважно числівниковим різновидом іменного складеного присудка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтонів М.О. Типологія форм присудка в сучасній українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / М.О. Вінтонів. – Дніпропетровськ, 1997. – 23 с.
2. Городенська К.Г. Проблема статусу зв'язок в українському мовознавстві // Українська мова. – 2003. – № 3 – 4. – С. 48 – 56.
3. Ковбаса Н.Л. Розрізнення синтаксичних валентностей дієслівних зв'язок у складі іменного складеного присудка / Н.Л. Ковбаса // Мовознавство. – 1969. – № 6. – С. 31 – 38.
4. Ковбаса Н.Л. Составное сказуемое в украинском языке : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Украинский язык» / Н.Л. Ковбаса. – К., 1970. – 25 с.
5. Косенко К.О. Предикатна основа та семантико-граматична диференціація дієслівних зв'язок в українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / К.О. Косенко. – К., 2010. – 18 с.
6. Піскун Г.О. Складений присудок і його структурні типи / Г.О. Піскун // Синтаксична будова української мови. – К. : Наук. думка, 1968. – С. 83 – 91.

Косенко Е. Распределение глагольных несобственно-связок между морфологическими разновидностями именного составного сказуемого.

В статье дифференцированы глагольные несобственно-связки в зависимости от морфологической экспликации основной части именного составного сказуемого, определен состав связок, способных употребляться в трех (с именем существительным, именем прилагательным и именем числительным), двух (с именем существительным и именем прилагательным) и в какой-либо одной его морфологической разновидности. Прослежена лексико-семантическая обусловленность использования глагольных несобственно-связок в пределах каждой морфологической разновидности именного составного сказуемого, определены особенности грамматического оформления и семантической модификации ими основной части, обоснованы статус и уникальность значения тех глагольных связочных компонентов, которые сочетаются с основной частью составного сказуемого, выраженной именем числительным, отмечены новые тенденции в использовании глагольных несобственно-связок.

Ключевые слова: глагольные несобственно-связки, именное составное сказуемое, основная часть составного сказуемого, морфологическая разновидность именного составного сказуемого, семантическая модификация.

Kosenko K. The Distribution of Verbal not Proper Copulas Between Morphological Types of Nominal Compound Predicate.

The paper differentiated verbal not proper copulas depending on the morphological explication of the main part of the compound nominal predicate, defined the verbal not proper copulas that can coexist in three (noun, adjectival and numeral), two (noun and adjectival) and any one (or noun or adjectival or numeral) its morphological types. Determined lexical-semantic dependency of using verbal not proper copulas within each morphological type of nominal compound predicate, found grammatical features and semantic modifications of main part of the compound nominal predicate, proved status and semantic uniqueness of verbal copula components that combined with the main part of the numeral compound predicate, marked a new trends in the use of verbal not proper copulas.

Key words: verbal not proper copula, nominal compound predicate, main part of the compound predicate, morphological type of nominal compound predicate, semantic modification.

УДК 811. 161. 2'367. 332

ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІІ ФАКУЛЬТАТИВНИХ ПРИПРИКМЕТНИКОВИХ КОМПОНЕНТІВ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Стаття присвячена засобам вираження приприкметникових факультативних компонентів формально-синтаксичної структури речення, визначенню їхніх семантичних та функціональних властивостей. Факультативні характеристики приприкметникових компонентів визначає автосемантизм прикметника. Приприкметникові слабкі позиції заповнюють іменникові факультативні приприкметникові компоненти, приіменниково-іменникові факультативні приприкметникові компоненти, прислівникові факультативні приприкметникові компоненти. Якщо в позиційній структурі речення дієслова й іменники утворюють відкриту зону для поширення залежними від них як обов'язковими, так і факультативними прислівними компонентами, то прикметники, будучи переважно абсолютними словами і утворюючи слабкі приприкметникові позиції, виконують децю «стримувальну» функцію щодо поширення виражених ними компонентів іншими приприкметниковими компонентами.

Ключові слова: реченнева структура, факультативні прислівні компоненти, транспонування словосполучення, абсолютна семантика, приприкметникова позиція.

Постановка наукової проблеми. У сучасному мовознавстві помітно посилився інтерес до проблем структури мовних одиниць різних рівнів. Пріоритетним є комплексне дослідження речення як багатоаспектного утворення у вигляді системи взаємопов'язаних одиниць. У формально-граматичному плані такою одиницею є формально-синтаксичний компонент речення – факультативний прислівний компонент, який відображає синтаксичну специфіку українського речення, а отже, й мови загалом. Факультативні прислівні компоненти, утворені на базі підрядних словосполучень із слабкими зв'язками слів, відтворюють частиномовні властивості повнозначних слів, і можуть бути класифіковані у вигляді типових моделей, що поєднують морфологічні ознаки опорного й залежного слів у підрядних словосполученнях, які зберігаються при транспонуванні останніх у структуру речення[4, с.4-5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні ідеї теоретичного витлумачення компонентів реченневої будови викладені в працях І.Р.Вихованця, К.Г.Городенської, Н.Л.Іваницької, А.П.Загнітка, М.В.Мірченка й ін. Нові підходи до вивчення структури простого речення характеризує розгляд його складових з урахуванням сполучувальних властивостей повнозначних словоназв.

Метою нашої статті є розгляд морфологічних засобів вираження приприкметникових факультативних компонентів формально-синтаксичної структури речення, визначення їхніх семантичних та функціональних властивостей.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На відміну від предметності і процесуальності як типових категорійних загальносемантичних характеристик відповідно іменників і дієслів, категорійне значення прикметників полягає у вираженні статичних ознак предметів, опредмечених дій і ознак, пов'язаних із іменниками[2, с.134]. Це визначає їхню специфіку щодо участі в структурній організації речення і словосполучення.

Прикметникові слова у формально-синтаксичній структурі речення типізуєприіменникова позиція, в якій вони реалізують себе як об'ємний клас повнозначних словоназв: *Розбухлихолодні болота у дрібних дощах* (О. Довженко); *Тут сиве небо й сиві очі у затурбованих людей* (Б.-І. Антонич); *За грушею крилата слива сяє димно-блакитними сльозами* (Є. Гуцало); *І княжого міста прадавні дивні споруди уламками фресок з землі усміхались йому* (Л. Костенко). Здебільшого прикметникові слова виконують пасивну роль у структурі речення. Проте для деяких груп прикметників властивою є предикативна функція, що забезпечує виведення їх із